

Engelli, Hükümlü ve Terör Mağduru Çalıştırılması Zorunluluğu

Engelli, eski hükümlü ve terör mağduru çalıştırılması zorunluluğu ile ilgili mevzuat ağırlıklı olarak 4857 sayılı İş Kanunu 30. Maddesi ile buna göre çıkarılan yönetmelikte düzenlenmiştir.

Kimler Engelli, Hükümlü ve Terör Mağduru İstihdamı Yapmak Zorundadır

İşverenler, 50 (ell)i veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde **yüzde üç engelli,**

Kamu işyerlerinde ise **yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi** veya,

21/6/1927 Tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu veya 16/6/1927 tarihli ve 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu kapsamına giren ve askerlik hizmetini yaparken 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı **Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinde sayılan terör olaylarının sebep ve tesiri sonucu malul sayılmayacak şekilde yaralananları** meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler.

50 (Elli) İşçi Sayısı Nasıl Hesaplanır

Bir işverenin işyerinde çalışan işçi sayısı 50 ve üstünde ise ya da aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunuyorsa bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

Bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınır. Kısmi süreli iş sözleşmesine göre çalışanlar, çalışma süreleri dikkate alınarak tam süreli çalışmaya dönüştürülür.

Oranın hesaplanmasında yarıma kadar kesirler dikkate alınmaz, yarım ve daha fazla olanlar tama dönüştürülür. İşyerinin işçisi iken engelli hâle gelenlere öncelik tanınır.

Bu İşçiler Nereden Temin Edilir

İşverenler çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlarlar. Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin nitelikleri, hangi işlerde çalıştırılabilecekleri, bunların

Engelli, Hükümlü ve Terör Mağduru Çalıştırılması Zorunluluğu

işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma ile mesleğe yöneltilmeleri, mesleki yönden işverence nasıl işe alınacakları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

İstisna

Yer altı ve su altı işlerinde engelli işçi çalıştırılmaz ve yukarıdaki hükümler uyarınca işyerlerindeki işçi sayısının tespitinde yer altı ve su altı işlerinde çalışanlar hesaba katılmaz.

Eski hükümlü çalıştırılmasında, kanunlardaki kamu güvenliği ile ilgili hizmetlere ilişkin özel hükümler saklıdır.

İşyerinde Çalışırken Malul Olup Ayrılanların Durumu

Bir işyerinden malulen ayrılmak zorunda kalıp da sonradan maluliyeti ortadan kalkan işçiler eski işyerlerinde tekrar işe alınmalarını istedikleri takdirde, işveren bunları eski işleri veya benzeri işlerde boş yer varsa derhal, yoksa boşalacak ilk işe başka isteklilere tercih ederek, o andaki şartlarla işe almak zorundadır.

Aranan şartlar bulunduğu halde işveren iş sözleşmesi yapma yükümlülüğünü yerine getirmezse, işe alınma isteğinde bulunan eski işçiye altı aylık ücret tutarında tazminat öder.

Engelli İstihdamı Yapan İşverenlerin Teşviki

Özel sektör işverenlerince bu madde kapsamında çalıştırılan 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi engelli sigortalılar ile 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen korumalı işyerlerinde çalıştırılan engelli sigortalıların, aynı Kanunun 72 nci ve 73 üncü maddelerinde sayılan ve 78 inci maddesiyle belirlenen **prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı**, kontenjan fazlası engelli çalıştıran, yükümlü olmadıkları halde engelli çalıştıran işverenlerin bu şekilde çalıştırdıkları her bir engelli için prime esas kazanç alt sınırı üzerinden **hesaplanan sigorta primine ait işveren hisselerinin tamamı Hazinece karşılanır.**

Engelli, Hükümlü ve Terör Mağduru Çalıştırılması Zorunluluğu

İşveren hissesine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak 506 sayılı Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile Hazinece karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın ödenmiş olması şarttır.

Bu fıkra göre işveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Hazinece Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı, işverenden tahsil edilir. Hazinece karşılanan prim tutarları gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınmaz.

Bu fıkra düzenlenen teşvik, kamu idareleri hariç 506 sayılı Kanun kapsamındaki sigortalılara ilişkin matrah ve oranlar üzerinden olmak üzere, 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesi kapsamındaki sandıkların statülerine tabi personeli için de uygulanır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı tarafından müştereken belirlenir.

Bu maddeye aykırılık hallerinde 101 inci madde uyarınca tahsil edilecek cezalar, engellilerin ve eski hükümlülerin kendi işini kurmaları, engellinin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojileri, engellinin işe yerleştirilmesi, işe ve işyerine uyumunun sağlanması ve bu gibi projelerde kullanılır.

Kimler Engelli Sayılır

Çalışma gücünün en az % 40 ve üstünü kaybettiği tam teşekküllü bir hastaneden aldığı ENGELLİLER İÇİN SAĞLIK KURULU RAPORU ile belgeleyenler engelli sayılırlar.

Engelli raporu alanlar T. İş Kurumuna kaydolmak zorundadırlar. İşverenler bu yükümlülüklerini Kurum aracılığı ile sağlarlar. Kendileri engelli bilsalar dahi bunu Kuruma tescil ettirmek zorundadırlar. Zira konu yasal yükümlülük Kuruma tescilli olan engelli istihdamı ile ortadan kaldırılabilmektedir. Ayrıca, SGK İşveren hissesi prim teşviğinden yararlanmak için de yine Kuruma tescilli engelli çalıştırılma zorunluluğu bulunmaktadır.

Engelli Olarak Çalışanın Erken Emekliliği

Engelli statüsünde T. İş Kurumu'na tescilli olarak çalışanlar “**vergi indirimi**” de almaları

Engelli, Hükümlü ve Terör Mağduru Çalıştırılması Zorunluluğu

kaydıyla daha erken emekli olabilmektedirler. Ne kadar erken emekli olabileceklerini işe başlama tarihi, sgk prim gün sayıları ile engellilik oranı gibi faktörler belirlemektedir.

Canpolat CERAN

Em. İş Başmüfettişi